TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Dnro 1664/93/22

1.3.2022

Eduskunta, Perustuslakivaliokunta
PeV@eduskunta.fi

Perustuslakivaliokunnan asiantuntijapyyntö 17.2.2022

Asiantuntijalausunto valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välisestä tietojenvaihdosta, jolla kumotaan neuvoston puitepäätös 2006/960/YOS

Perustuslakivaliokunta on pyytänyt tietosuojavaltuutetun toimistolta asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa otsikossa mainittua asiaa koskevasta valtioneuvoston kirjelmästä U 8/2022 vp.

Komissio antoi 8.12.2021 ehdotuksen (KOM (2021) 782 final) direktiiviksi jäsenmaiden lainvalvontaviranomaisten välisestä tietojenvaihtoa koskeviksi uusiksi säännöiksi (jäljempänä tiedonvaihtodirektiivi), joka kumoaa ja korvaa lainvalvontaviranomaisten tietojen ja tiedustelutietojen vaihdon yksinkertaistamisesta säädelleen neuvoston puitepäätöksen 2006/960/YOS (jäljempänä Ruotsin puitepäätös). Tiedonvaihtodirektiiviä koskeva ehdotus muodostaa muiden samassa yhteydessä annettujen ehdotusten kanssa EU:n poliisiyhteistyön säännöstön, jonka avulla komissio pyrkii tehostamaan lainvalvontayhteistyötä jäsenvaltioiden kesken ja nykyaikaistamaan EU:n lainvalvontaviranomaisten tietojenvaihtovälineitä.

Ruotsin puitepäätökseen sisältyviä tiedonvaihdon horisontaalisia sääntöjä ei ole pidetty riittävän selkeinä, mikä on komission mukaan aiheuttanut jäsenvaltioissa vaihtelevia tiedonvaihtokäytäntöjä. Tulkinnanvaraisesta sääntelystä johtuvat epäselvyydet ovat saattaneet vaikuttaa myös tietosuojan toteutumiseen. Tämän vuoksi tulkinnanvaraisuuksien vähentäminen on henkilötietojen suojan toteutumisen näkökulmasta ollut tarpeellista.

Ehdotuksen mukaan esitetyillä toimenpiteillä virtaviivaistetaan, selkeytetään, kehitetään ja nykyaikaistetaan rajat ylittävää lainvalvontayhteistyötä ja turvataan samalla parempi perusoikeuksien kunnioittaminen. Ehdotukseen sisältyy tiedonvaihtoon liittyviä lainsäädännöllisiä, teknisiä ja rakenteellisia esityksiä, joilla voidaan olettaa olevan myönteisiä vaikutuksia henkilötietojen suojan näkökulmasta. Ehdotukseen sisältyy uusia säännöksiä mm. tiedonvaihdon keskitetystä asiointipisteestä ja oletusarvoisesta tietojenvaihtokanavasta.

Kannatettavaa on se, että ehdotuksella yhdenmukaistetaan lainvalvontaviranomaisten tiedonvaihdon horisontaalinen sääntely ja pyritään varmistamaan se, että henkilötietojen käsittely on yhdenmukaista rikosasioiden tietosuojadirektiivin kanssa. Lainvalvontaviranomaisten tiedonvaihtoa koskevan sääntelyn nykyaikaistaminen ja täsmentäminen on ehdotuksessa ratkaistu tarkoituksenmukaisesti ja ehdotettu sääntely olettavasti parantaisi edellytyksiä lainvalvontaviranomaisten rajat ylittävään tiedonvaihtoa merkittävällä tavalla.

Ehdotukseen sisältyvät uudistukset tulevat edellyttämään lainvalvontaviranomaisten tietojärjestelmien kehittämistä ja niillä tulee myös olemaan vaikutusta viranomaisten menettelytapoihin. Kokonaisvaltainen valmistuminen uudistukseen tulee edellyttämään lisäpanostusta kansallisten viranomaisten ohjaukseen ja sisäiseen valvontaan. Rahoitustuen lisäksi komission antama riittävä ohjeistus ja koulutus tietojen jakamisesta on myös ensiarvioisen tärkeää yhdenmukaisten menettelytapojen aikaansaamiseksi. Tarve näihin ns. ”pehmeisiin” rinnakkaistoimenpiteisiin, kuten koulutukseen, rahoitustukeen ja tietojen jakamista koskevaan komission ohjeistukseen on tunnistettu komission tekemän vaikutustenarvioinnin tuloksissa.

Matkustajatiedonvaihdosta ja siihen liittyvästä asiankäsittelystä säädellään PNR-direktiivillä. Tiedonvaihtodirektiivissä esitetään matkustajatietoyksikön sisällyttämistä osaksi tiedonvaihdon keskitetyn asiointipisteen rakenteita. Valtioneuvoston kannan mukaisesti on tarkoituksenmukaista arvioida näiden kahden instrumentin suhdetta toisiinsa tarkemmin neuvottelujen yhteydessä.

Apulaistietosuojavaltuutettu Råman Jari 91204937R

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi tarvittaessa tarkistaa tietosuojavaltuutetun toimiston kirjaamosta.